

Til
prester og proster, menighetsråd, kirkelig fellelsråd, bispedømmeråd og biskoper

Kirkelig medvirkning ved en gravferd når den ønskes etterfulgt av kremasjon og askespredning - en veiledning

Bakgrunn

Kirkemøtet 2012 (KM 9/12) behandlet spørsmålet om «Kirkelig medvirkning ved gravferd når den ønskes etterfulgt av kremasjon og askespredning».

Bakgrunnen for dette var bl.a. at Stortinget vedtok endringer i gravferdsloven 8. juni 2011, og tok ut av gravferdsloven bestemmelser som omhandlet Den norske kirkes medvirkning ved askespredning, jf. rundskriv P-15/2011.

Et notat om kirkelig medvirkning ved askespredning ble sendt ut på høring høsten 2011 og deretter oversendt Bispemøtet, før saken ble lagt frem for Kirkemøtet april 2012. Rundskrivet gir en kort veiledning om askespredning og hvordan askespredning kan gjennomføres med kirkelig medvirkning på bakgrunn av Kirkemøtets vedtak.

Kirkemøtet fattet følgende vedtak:

1. Kirkemøtet tar til etterretning Bispemøtets uttalelse om at det ikke er læremessig grunnlag for å avvise kirkelig gravferd som etterfølges av askespredning, og at det heller ikke er læremessig nødvendig å avvise kirkelig medvirkning ved selve askespredningen.
2. Kirkemøtet mener at kirkelige ansatte kan medvirke ved en gravferd som etterfølges av askespredning og ved selve askespredningen.

Prester og andre kirkelige ansatte kan reservere seg mot å delta ved askespredningen, og eventuelt i gravferden forut for denne.

3. Kirkemøtet ber om at det utarbeides en veiledning som uttrykker en kristen livstolkning, til bruk ved askespredning.
4. Almennelige bestemmelser, pkt. 6 nytt første ledd skal lyde:
Når det ønskes kirkelig medvirkning ved gravferden, skal den som sørger for gravferden gi melding om gravferden skal etterfølges av kistebegravelse eller kremasjon.

Tidligere 1.-5. ledd forskyves til 2.-6. ledd

5. Ordningen trer i kraft fra det tidspunktet Kirkerådet bestemmer.

Ikrafttredelse

Kirkerådet har på sitt møte 27 - 28. september 2012 vedtatt at ordningen trer i kraft fra 1. januar 2013.

Kort veiledning

Det er ikke mange som har erfaring med askespredning i Den norske kirke. Kirkerådet finner det derfor naturlig å gi en kort veiledning om denne forholdsvis nye skikken som Kirkemøtet nå har åpnet for at kan skje med kirkelig medvirkning.

Fylkesmannens ansvar

I gravferdsloven § 20 er det åpnet for at fylkesmannen kan gi tillatelse til at den som skal sørge for gravferden kan spre avdødes aske for vinden. Fylkesmannen kan sette nærmere vilkår for tillatelsen. Det er i forarbeidene og i senere presiseringer til denne bestemmelsen gitt generelle føringer om hvor askespredning kan skje. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet sendte 18.12.2012 et rundskriv P-8/2012 til fylkesmennene [Veiledning vedrørende saker om spredning av aske](#). Vilkårene har inntil nå vært at asken kan spres på høyfjellet, på åpent hav, på fjorder, på store innsjøer og i store skoger, men ikke ved hus, hytter og der folk ferdes eller der bebyggelse kan forventes. Det er heller ikke lov til å markere stedet der asken spres med noen form for gravminne.

Departementet har nå åpnet for at askespredning kan skje på flere steder enn tidligere. Bl.a. er det åpnet for at askespredning kan skje «i elver, vassdrag og øvrige ferskvann i områder med tilstrekkelig øde preg» og at det kan benyttes en ordning «med at urner av lett oppløselig materiale senkes i sjøen, framfor at asken spres på havet». Videre åpnes det for at når det gjelder spredning over land, bør det kunne tillates «i områder som ikke er bebygde, og der området har et øde preg» og at asken «kan spres i øde skogsområder» men ikke i populære utfartsområder. Det er understreket at askespredningen skal foregå i sømmelige former og på egnet sted.

Departementet mener det i tillegg er ønskelig med mer enhetlig praksis over hele landet og peker også på behovet for kontrolltiltak for å sikre at spredningen skjer i henhold til tillatelsen.

Vilkårene som fylkesmennene eventuelt har fastsatt kan variere, og fylkesmannen bør derfor kontaktes når askespredning skal foretas med kirkelig medvirkning. Ofte vil begravelsesbyråene på stedet ha kjennskap til hvilke vilkår som gjelder.

Den kirkelige tradisjon

I den kirkelige tradisjonen har kistebegravelse vært den normale gravferdsformen. Kremasjon har i løpet av de siste tiårene blitt mer og mer vanlig, og urnene er da satt ned på kirkegården. Askespredning ble først tillatt i forbindelse med endringer i gravferdsloven i 1996, men det ble da ikke åpnet for kirkelig medvirkning, jf. gravferdsloven § 9 siste ledd (sjette ledd) sammenholdt med § 20 annet ledd siste punktum. Kirkelig medvirkning kunne bare skje dersom gravferden skulle avsluttes med

kistebegravelse eller kremasjon og urnenedsettelse. Disse bestemmelsene er nå tatt ut av gravferdsloven.

Kirkemøtet har fastsatt *Ordning for gravferd* som benyttes for alle som ber om kirkelig gravferd. Det heter i ordningen at gravferd etter kirkens ordning er en kirkelig handling av gudstjenestelig karakter, der kirken gjennom handlingen uttrykker det grunnleggende i den kristne tro, troen på menneskets legemlige oppstandelse og håpet om evig liv.

Prestens samtale med de pårørende

Det vil være naturlig at prestene og andre kirkelige medarbeidere tar opp ulike spørsmål omkring gravferd med de pårørende, for eksempel spørsmål om selve gravferdsseremonien, og også spørsmål om kistebegravelse, kremasjon og gravsted, gravminne.

Reservasjon mot medvirkning ved gravferden

Kirkemøtet har åpnet for at ansatte kan reservere seg mot å forrette i en gravferd som skal etterfølges av kremasjon og askespredning. I slike tilfeller må det sørges for at en annen prest/ansatt innenfor tjenestedistriktet kan forrette gravferden. Lokale ordninger for dette vil det være prosten eller vedkommendes arbeidsgiver som har ansvar for å få utarbeidet, jf. tjenesteordning for menighetsprester § 10.

Kirkelig medvirkning ved selve askespredningen

Kirkemøtet har åpnet for at det kan være kirkelig medvirkning ved selve askespredningen. Hvor mange som vil ønske det, er det vanskelig å si noe sikkert om. Sannsynligvis vil det være få som kommer til å benytte ordningen, og ennå færre som vil be om kirkelig medvirkning ved selve askespredningen.

Dersom askespredningen skal skje langt fra avdødes bosted, vil det av ulike grunner være problematisk å ha kirkelig medvirkning, og det vil ikke være en plikt for presten eller annen kirkelig ansatt å medvirke. En eventuell medvirkning må løses lokalt i forståelse med prosten eller vedkommendes arbeidsgiver. Nærmere retningslinjer for dette bør utarbeides lokalt der det er behov for det. Kirkerådet vil på bakgrunn av erfaringer vurdere om det bør utarbeides nærmere retningslinjer for dette.

Ved eventuell kirkelig medvirkning ved selve askespredningen, legges det til grunn at det er de pårørende som må dekke utgiftene til presten eller annen kirkelig tilsatt. Eventuell betaling skjer innenfor de ordninger og satser som er fastsatt av bispedømmeråd og kirkelig fellesråd.

Ordning for selve askespredningen

Bispemøtet har foreslått at det utarbeides en veiledning til bruk ved den kirkelige medvirkningen. Det er foreløpig ikke satt i gang et arbeid med å utarbeide eller innhente aktuelle tekster og elementer til en enkel liturgi. Inntil videre mener Kirkerådet man bør benytte tekster som allerede benyttes i forbindelse med gravferd og *Ordning for urnenedsettelse* som finnes i Gudstjenestebok for Den norske kirke Del II.

I veiledningen heter det her at «*urnenedsettelse brukes der det er ønske om det, og vanligvis er det ingen kirkelig medvirkning ved denne handling*». Det heter videre at «*den som er anmodet om å foreta nedsettelsen, kan bruke hele eller deler av ordningen.*» Ordningen har følgende hoveddeler: Salme, nedsettelse, skriftlesning,

Herrens bønn, velsignelse og salme. Kirkerådet anbefaler med at dette også vil være normalordningen ved askespredning.

Oslo, 18. januar 2013

Med vennlig hilsen

Jens-Petter Johnsen

Direktør

Gerd Karin Røsæg

Assisterende direktør

Kopi: Den norske kirkes presteforening.
Fagforbundet teoLOgene
Det Norske Diakonforbund
KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon
Bispemøtet
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Fylkesmennene